

Asia: VN/1245/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Kaakkois-Suomen ELY-keskus pitää hyvänä esitystä, että talousveden laadun valvonnan riskiperusteisuutta vahvistetaan ja lisätään vesienhoidon suunnittelussa käytettävissä olevan tiedon määrää.

Kaakkois-Suomen ELY tuo kuitenkin esiin huolen valvonnan päällekkäisyydestä sekä erityisesti mahdollisesta rinnakkaisvalvonnasta eri valvontaviranomaisten kesken. Esityksen mukaan laitosten toiminnasta talousveden osalta säädetään vesihuoltolaissa ja terveydensuojelulaissa sekä niiden nojalla annetuin alemman asteen säädöksiin. Lainsäädännön päällekkäisyyksien välttämiseksi on päädytty ratkaisuun, jossa juomavesidirektiivin edellyttämät säännökset sisällytettäisiin kunkin asianomaisen ministeriön sektorilakeihin. Nykyisestä ELY-keskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen rinnakkaisesta vesihuoltolain valvontavastuusta saatu kokemus kuitenkin osoittaa, että rinnakkaisvalvonta hämärtää valvontavastuita ja valvontatoimenpiteisiin tarttumista sekä aiheuttaa myös epäselvyyttä valvonnan piiriin kuuluville laitostoimijoille.

Esityksessä mainittujen erilaisten tietojärjestelmien ja paikkatieto-ohjelmien yhteensopivuuden varmistamiselle tulee varata riittävästi aikaa ja osoittaa taloudellisia panostuksia. Tämä on tarpeen ottaa huomioon ehdotettuja lainsäädäntömuutoksia viimeisteltäessä sekä viime kädessä digitaalisen valvonta- ja riskienarviointityön käyttöönotossa.

Huomiot esityksen taustasta, tavoitteista ja nykytilan kuvauksesta: jaksot 1 - 3

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Huomiot esityksen nykytilan kuvauksesta ja vaikutuksista: jakso 4

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Perusteluteksteissä vesihuollon ja vesienhoidon tehtäviä on linkitetty paljon toisiinsa, mutta samalla ei ole otettu kaikilta osin huomioon vesihuoltotehtävien keskittämistä Etelä-Savon ELY-keskukseen. Esityksessä käytetään termejä ELY-keskus, ELY-keskukset sekä Etelä-Savon ELY-keskus. Perustelutekstiä tulisi näiden käytön osalta tarkistaa, jotta olisi selkeä kuva, milloin tarkoitetaan mitään ELY-keskusta.

Esimerkiksi vesienhoitotehtäviin liittyvät riskinarvioinnit, pohjaveden laadun seuranta sekä pohjavesitietojärjestelmän ylläpito ja tiedonsiirrot ovat pääasiassa muiden kuin vesihuoltolain valvojen tehtäviä alueellisissa ELY-keskuksissa. Esityksen mukaan jatkossa nämä tehtävät kuuluvat Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksiköön, jolloin tulee varmistaa, että kyseisessä yksikössä on riittävä osaaminen tehtävien hoitoon ja samalla huolehtia siitä, että vesihuoltolaitosten toimittamat raakavesitulokset ovat myös alueellisten ELY-keskusten käytettävissä osana vesienhoidon suunnittelua. Lisäksi tulee varmistaa, että ilmoitukset raakavedestä havaituista epätavallisista muutoksista tulevat myös jatkossa alueellisille ELY-keskuksille, jotta voidaan tarvittaessa ryhtyä ympäristönsuojelulain mukaisiin valvontatoimiin.

Yleiset huomiot terveydensuojelulaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 16 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 16 a § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Kaakkois-Suomen ELY-keskus tuo esiin huolen pykälän 4 kohdassa esitetyn raakaveden muodostumisalueiden määrittelystä. Kaikilla laitoksilla ei ole resurssia ja osaamista määrittellä kyseistä aluetta. Pienillä laitoksilla alueen määrittely konsulttityönä voi olla suuri kustannus. Huolena on, että työ valuu vesihuoltolaitoksilta alueellisten ELY-keskusten asiantuntijoiden työksi. Tähän ei alueellisilla ELY-keskuksilla kuitenkaan ole resurssia.

Terveydensuojelulaki 17 § Yleiset laatuvaatimukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 17 a § Laatuvaatimuksista poikkeaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 17 b § Vedentuotantoketjussa käytettävät kemikaalit, materiaalit ja tuotteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 18 § Talousvettä toimittavan laitoksen toiminnan hyväksyminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 18 a § Ilmoitusvelvollisuus vedenjakelualueesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 § Riskiperusteisen lähestymistavan yleiset periaatteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 a § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Pykälässä osoitetaan tehtäviä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Perusteluissa tulisi tarkentaa tarkoitetaanko Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut -yksikköä vai alueellista ELY-keskusta.

Pykälä sisältää esityksen riskienhallintatyön linkittämisestä vesienhoidon tehtäviin siten, että vesipuidedirektiivin ja juomavesidirektiivin mukaiset tehtävät sovitetaan saumattomaksi kokonaisuudeksi. Tämä edellyttää uudenlaista yhteistyön muotoa. Vesihuoltolaitosten tehtäväksi tulee vedenmuodostumisalueeseen liittyvien selvitysten laatiminen (hydrogeologisten omaisuuksien määrittäminen ja tarkemmat rakenneselvitykset). Näissä tehtävissä on hyödynnetty alueellisten ELY-keskusten asiantuntemusta ja uuden sääntelyn myötä tarkasteluun tulee mukaan uusia vedenottopaikkoja, joista ei ole käytettävissä aiempaa tietoa Pykälän perusteluissa esitetään runsaasti riskienhallintaan liittyviä lähtötietoja, joiden ylläpidosta vastaa alueellinen ELY-keskus.

Mikäli pykälän kautta alueellisille ELY-keskuksille tulee lisää tehtäviä, tulee ne huomioida myös alueellisissa resursseissa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että raakaveden terveydellistä laatua koskeva toimenpidesuunnitelma olisi myös toimitettava ELY-keskukselle. Myöhemmin vesihuoltolain 15 §:ssä tämän suunnitelman valvonta on osoitettu ELY-keskukselle. Koska vesihuoltolain mukainen valvonta on keskitetty Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikköön, koskee valvontavastuu tätä yksikköä. Terveysuojelulain mukaiset asiat käsitellään kuitenkin edelleen alueellisessa ELY-keskuksessa. Eri ELY-keskusten roolia näissä asioissa tulisi selkiyttää joko suoraan lainsäädännössä tai sen perusteluissa.

Terveydensuojelulaki 19 b § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 c § Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 20 § Talousveden laadun valvonta ja tiedottaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 20 a § Talousveden välityksellä leviävän epidemian tai muun terveyshaitan ehkäiseminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 21 § Tietokokonaisuudet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 47 § Viranomaisen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 49 a § Tutkimuslaboratoriot

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 49 b § Tutkimuslaboratorioiden valvonta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulain liite

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Yleiset huomiot vesihuoltolaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 3 § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Kaakkois-Suomen ELY-keskus pitää uutta laitostmääritelmäehdotusta hyvänä ja tarpeellisena muutoksena. Näin vesihuoltolaitoksen määritelmän muuttaminen yhdenmukaistaisi vesihuollon toimialaa koskevaa lainsäädäntöä Suomessa.

Vesihuoltolaki 4 § Viranomaiset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Laissa on lueteltu toimivaltaiset viranomaiset. Olisi erittäin tärkeää, että tässä pykälässä kuvataan tarkemmin mitkä osa-alueet ovat kunkin viranomaisen vastuulla. Myös pykälän perusteluissa tulisi kuvata, mikä kunkin viranomaisen tehtävä on tämän lain toimeenpanossa ja miten se linkittyy viranomaisen oman toimivaltansa alaiseen lainsäädäntöön. Lisäksi jää epäselväksi, milloin tarkoitetaan Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikköä ja milloin alueellista ELY-keskusta.

Juomavesidirektiivin keskeisenä tavoitteena on talousveden terveydellisen laadun turvaaminen talousveden laatuvaatimusten ja riskienhallinnan keinoin huomioon ottaen koko vedentuotanto- ja vedenjakelujärjestelmä. Direktiivissä säädetään vedenmuodostumisalueen riskienhallinnasta tarkemmin kuin voimassa olevassa lainsäädännössä. Juomavesidirektiivillä pyritään hyödyntämään vesipuidedirektiiviin perustuvaa vesienhoidon suunnittelun järjestelmää ja siinä kerättyä tietoa riskien arviointityössä.

Vuoden 2022 alussa ELY-keskusten vesihuoltolain mukaiset tehtävät keskitettiin Etelä-Savon ELY-keskuksen uuteen Vesihuoltopalvelut-yksikköön. Ehdotuksessa esitetään vesihuoltolaissa säädettäväksi ELY-keskuksen samoin kuin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten osallistumisesta WSP-periaatteen mukaiseen riskienhallintaan. Mikäli ELY-keskuksen osallistumisesta WSP-periaatteen mukaiseen riskienhallintaan säädetään vesihuoltolaissa, on ainoa toimivaltainen toimija silloin Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikkö.

Riskiarviotyössä käytettävä tieto on usein vesienhoitolain mukaisista pohja- ja pintavesitietoa. Kaakkois-Suomen ELY-keskus esittää huolen alueellisten ELY-keskusten resursseista. Ehdotetussa riskinarvioinnissa ei ole varsinaisesti tarkoitettu vesihuollon asiantuntijuuteen liittyvää asiantuntijuutta, vaan tietotarpeet liittyvät laitoksen omien riskitoimintoihin lisäksi pääasiassa vesienhoitolain mukaiseen vesientilaan ja laatuun. Ehdotuksessa lisäresurssi on esitetty Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikköön. Kaakkois-Suomen ELY-keskus toteaa, että ehdotus tarkoittaisi ELY-keskusten sisäisen työn päällekkäisyyden lisääntymistä. Lisäksi on olemassa riski siitä, että lisäresurssit ohjataan Vesihuoltopalvelut-yksikköön mutta useat tehtävät jäävät kuitenkin alueellisten ELY-keskusten vesienhoidosta vastaavien tehtäväksi. Kyseiset resurssit varsinkin pohjavesien osalta ovat jo nyt rajalliset.

Pykälän 5 momentin perusteluissa todetaan, että SYKE vastaa tietokokonaisuuksien tuottamisesta, mutta koska SYKE ei itse tallenna tietoja, se ei myöskään vastaa tietojen laadusta ja oikeellisuudesta. Vastuita tiedon oikeellisuudesta ja laadusta ei kuitenkaan määritellä missään. Tietokokonaisuuksien valvontaa on tällä hetkellä sekä Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikössä että alueellisissa ELY-keskuksissa.

Vesihuoltolaki 15 § Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Verkostojen osalta sijaintitiedot veloitetaan saattamaan sähköiseen muotoon. Termi on epäselvä. Selkeämpää olisi edellyttää, että tiedot vesihuoltoverkostojen sijainnista on saatettava paikkatietomuotoon.

Laki velvoittaa vesihuoltolaitosta toimittaan vedenottopisteiden sijainti- ja ominaisuustietoja ympäristönsuojelulaissa tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Lain perusteluissa sanotaan, että virheelliset sijaintitiedot tulee ilmoittaa ELY-keskukselle, jossa tiedot korjataan manuaalisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Joko laissa tai lain perusteluissa tulisi täsmentää suoritetaanko työ Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikön vai alueellisen ELY-keskuksen toimesta.

Pykälän 3 momentissa edellytetään raakavedestä tarkkailtavissa muuttujissa havaituista epätavallisista muutoksista ilmoittamaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle. Tällä tarkoitetaan ilmeisesti Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikköä. Momentin osalta tulee varmistaa, että ilmoitukset raakavedestä havaituista epätavallisista muutoksista tulevat tiedoksi myös alueellisille ELY-keskuksille, jotta voidaan tarvittaessa ryhtyä ympäristönsuojelulain mukaisiin valvontatoimiin.

Vesihuoltolaki 16 § Tiedottamisvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 16 a § Asiakirjojen julkisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 20 d § Vesihuollon tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Momentissa 1 puhutaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (monikossa). Joko momenttia tai lain perusteluja tulisi täsmentää, jotta olisi selvää tarkoitetaanko tässä kaikkia ELY-keskuksia vai Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikköä.

Ympäristönsuojelulaki 222 § Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Markkinavalvontalaki 1 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Gunnar Leena

Clack Marjaliisa

